

מעשר בהמה מצטרף

אנו שונים: "מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה, וכמה היא רגל בהמה רועה ששה עשר מיל"¹. פירוש ברטנורא: "כמלא רגל בהמה רועה: כמו שיכולות להשתמר ברועה אחד כשהבהמות רועות ומתרחקות זו מזו; והיינו שש עשרה מיל, דבהכי שלטא עינא דרועה".

פירוש זה קשה. תפקיד הרועה הוא לשמור על צפיפות העדר, והוא נעזר בזה בכלבו. על עדר המתפור על שטח גדול מדי נאמר במקרא²: "ראיתי את כל ישראל נפצים אל ההרים כצאן אשר אין להם רעה". מלבד זה אין לתאר במציאות שרועה יכול לשמור על שטח של יותר ממאתיים וחמישים ק"מ מרובע (ששה עשר מיל על ששה עשר מיל) אפילו במישור, על אחת כמה וכמה לא על עדר הנמצא בהרים, בארץ ישראל. תפארת ישראל שהרגיש בקושי זה הוסיף³: "... הרועה ... יוכל להשגיח לכאן ולכאן בארץ מישור". באמת אין המשנה מדברת על צאן פזורה, טלאים וגדיים צעירים פחות מבני שנה, בודדים על פני שטח עצום, אלא על שני עדרים (או יותר), הנמצאים רחוקים אחד מן השני. את המשנה יש להבין מתוך המציאות. צאן הנמצא על המרעה מתקדם בלי הרף במשך כל היום, והכבשים אוכלים בזמן הליכתם. את הדרך הממוצעת ש"רגל בהמה רועה", כלומר שעדר צאן מתקדם במשך יום אחד, קובעת משנתנו בששה עשר מיל. כך מפרש גם רש"י⁴: "כפי שיעור שהבהמה מתרחקת והולכת [ממקומה בתחילת היום] כשהיא רועה, דהיינו י"ו מילין". ושואלת הגמרא: מנין לחכמינו ז"ל לקבוע מידה זו לצירוף העדרים למעשר בהמה? ומשיבה הגמרא⁵: "קים להו לרבנן", במילים שלנו: מידה זאת נקבעה על סמך המציאות, דשיתסר מילי קא שלטא ביה עינא דרועה. ברור שאין כוונת המשנה, שהרועה יכול לראות מה שמתרחש בשטח גדול כזה, אלא שאפשר לו להשגיח על שני עדרים שאינם רחוקים זה מזה יותר מן המידה הנזכרת, שהוא מהלך יום אחד של העדר. נהוג בין בעלי העדר להשאיר כבשים

חלשים וצעירים ביותר בבית תחת השגחה⁶. בכל זאת מהווים אלה עבור הבעלים חלק של אותו העדר, כל זמן שזה אינו מתרחק יותר ממהלך יום. הגיוני מתוך מציאות זו, שתוך מרחק זה יצטרפו לעדר אחד גם לגבי הפרשת מעשר בהמה.

- 1 בכורות פרק ט' מ"ב. 2 מלכים א' כ"ב י"ז. 3 סעיף קטן י'.
- 4 בכורות דף נ"ד ע"ב. 5 שם.
- 6 השווה בראשית ל"ג י"ג : "ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן".